

## ***Even uw aandacht...***

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.*

*Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.*

*Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.*

*Veel leesplezier!*

**DE CID**  
(Le Cid)

tragikomedie in vijf bedrijven, in blanke alexandrijnen

door

Pierre Corneille

Vertaling : Laurens Spoor

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen  
2012  
Nr.2243

## OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste ELF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.  
Te Boelaerlei 107  
2140 Borgerhout Antwerpen  
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier "aanvraag tot opvoering". Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A. worden gestuurd.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

*Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.*

*Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.*

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"  
Postbus 363  
1800 AJ Alkmaar.  
info@ibva.nl

TARIEFCODE C7

### **BELANGRIJKE OPMERKING !**

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *DE CID* op te voeren moet de naam van auteur *PIERRE CORNEILLE* ; vert. *LAURENS SPOOR* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/1994/220/080  
ISBN 978-90-385-03592

© 1994 Toneelfonds J. Janssens/Laurens Spoor  
[www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONAGES:

DON FERNANDO . eerste koning van Castilië  
DOÑA URRACA . Infante van Castilië  
DON DIEGO . vader van don Rodrigo  
DON GOMEZ . graaf van Gormas, vader van Jimena  
DON RODRIGO . aanbieder van Jimena  
DON SANCHO . verliefd op Jimena  
DON ARIAS } Castiliaanse edellieden  
DON ALONSO }  
JIMENA . dochter van don Gomez  
LEONOR . gouvernante van de Infante  
ELVIRA . gouvernante van Jimena  
EEN PAGE VAN DE INFANTE

Het stuk speelt in Sevilla.

vertaling: (C)1992 Laurens Spoor, Amsterdam  
alle rechten voorbehouden.

EERSTE BEDRIJF

scène 1: JIMENA, ELVIRA

JIMENA

Heb jij me nauwgezet verslag gedaan, Elvira?  
Gaf je getrouw de woorden van mijn vader weer?

ELVIRA

Ik ben er nog verrukt van: hij voelt voor Rodrigo  
Niet minder achting dan u liefde voor hem voelt,  
En heb ik zijn gedachten goed gepeild, dan zal hij  
U opdragen zijn hartstocht te beantwoorden.

JIMENA

Maar alsjeblieft, vertel me nóg een keer waaruit je  
Hebt afgeleid dat hij mijn keuze onderschrijft:  
Zeg mij opnieuw met welke hoop ik mij mag vleien:  
10 Zulk hartverwarmend nieuws kan niet genoeg herhaald:  
De zoete vrijheid zich te uiten kan niet dikwijls  
Genoeg aan onze liefde worden toegezegd.  
Hoe reageerde hij op 't nieuws dat én don Sancho  
Én don Rodrigo bij jou dingen naar mijn gunst?  
Je legde er toch niet de nadruk op aan welke  
Van deze twee aanbidders ik de voorkeur geef?

ELVIRA

Nee; u draagt hun, zei ik, een onverschillig hart toe  
Dat geen van hen met hoop streelt of met wanhoop kwelt  
En noch te wars van hen, noch te begerig afwacht.

20 Tot welke huwelijkskeus een vader het verplicht.  
Terstond bleek uit zijn woorden en gelaatsuitdrukking  
Hoe die gehoorzaamheid hem in verrukking bracht.  
En aangezien u mij nogmaals om een verslag vraagt:  
Dit is wat hij, gehaast, zei over hen én u:  
"Zij kent haar plicht, en alle twee zijn zij haar waardig.  
Door beider aderen stroomt nobel, fier, trouw bloed,  
Zij zijn nog jong, maar het manhaftige karakter  
Van 'n roemrijk voorgeslacht leest men reeds in hun blik.  
Vooral Rodrigo toont in iedere gelaatstrek

30 Het wezenskenmerk van de ware edelman,  
En hij stamt uit een huis, zo rijk aan oorlogshelden  
Dat reeds hun wieg omvlochten is met lauweren.  
Hetgeen zijn vader, in zijn tijd onovertroffen,  
Zolang zijn krachten 't toelieten heeft gepresteerd,  
Ging voor een wonder door, en etste op zijn voorhoofd  
De groeven die ons leren wie hij vroeger was.  
'k Voorzie dat deze zoon zijn vader na zal volgen:  
Dus voor mijn dochter geldt: hem liefhebben is mij  
Gehoorzamen." Toen spoedde hij zich naar de raadszaal.

40 En daarmee kwam abrupt een eind aan zijn relaas.  
Maar uit die schaarse woorden meen ik op te maken  
Dat hij niet lang getwijfeld heeft tussen die twee.  
De Koning wijst thans voor zijn zoon een gouverneur aan:  
Uw vader komt dat ereambt als eerste toe:  
De keuze lijdt geen twijfel, elke mededinger  
Valt bij een held van zijn kaliber in het niet.  
Zoals hij ongeëvenaard was op het slagveld,  
Kent hij in zijn gerechte hoop ook geen rivaal:  
En nu Rodrigo met zijn vader overeenkwam

50 Dat die de kwestie na 't beraad ter sprake brengt,  
Kunt u zelf oordelen of hij de kans te baat neemt,  
En of al uw verlangens in vervulling gaan.

JIMENA

Toch lijkt het of mijn verontruste hart die vreugde  
Niet kan aanvaarden, maar er bitter onder lijdt:  
Het lot pleegt onverhoedse wendingen te nemen:  
'k Vrees dat een grote ramp dit groot geluk bedreigt.

ELVIRA

In die vrees zult u tot uw vreugd bedrogen worden.

JIMENA

Wij wachten, hoe dit alles zij, de uitkomst af.

scène 2: DE INFANTE, LEONOR, DE PAGE

DE INFANTE,

Ga, Page, naar Jimena toe om haar te zeggen  
60 Dat zij vandaag wel erg lang op zich wachten laat.  
En dat mijn vriendschap zich beklagt omtrent haar luiheid.

(De page af.)

LEONOR

Mevrouw, dag in dag uit bezielt hetzelfde u:  
Dag in dag uit zie ik hoe u in uw gesprekken  
Met haar de vraag stelt in hoeverre zij bemint.

DE INFANTE

Dat is niet zonder reden: 't is aan mij te danken  
Dat deze liefdespijl haar hart getroffen heeft.  
Zij houdt van don Rodrigo, die ik aan haar afstond,  
Wiens ogen dankzij mij voor haar geopend zijn:  
Omdat ik die gelieven samenbracht, kan niemand  
70 Méér bij hun pril geluk betrokken zijn dan ik.

LEONOR

Maar ondanks het geluk dat hun lijkt toe te lachen,  
Geeft u, Mevrouw, blijk van een tomeloos verdriet.  
Bezorgt de liefde die hen allebei van vreugde  
Vervult uw siere hart die diepe droefenis.  
En maakt uw innige betrokkenheid bij beiden  
U ongelukkig juist nu zij gelukkig zijn?  
Maar nu ga ik te ver en word ik onbescheiden.

DE INFANTE

Mijn smart verdubbelt als ik haar verborgen houd.  
Hoor dan, hoor eindelijk dan hoe ik heb gestreden,  
80 Hoor welke aanvallen ik altijd nog trotseer.  
De liefde is 'n tiran die niemand wenst te sparen:  
Die jonge edelman, die minnaar die 'k haar schenk.  
Ik hou van hem.

LEONOR

U houdt van hem?

DE INFANTE

Voel met je hand hoe  
Mijn hart bonst bij de naam van zijn veroveraar,  
Voel hoe het die herkent.



## LEONOR

Mevrouw, vergeef mij zo ik

U te vrijmoedig deze liefde kwalijk neem.

Een nobele prinses vergeet zichzelf volkomen.

Zij schenkt een doodgewone edelman haar hart!

Wat zal de Koning, wat Castilië niet zeggen?

90 Beseft u nog wel van wie u de dochter bent?

## DE INFANTE

Zo goed dat ik nog liever sterven zal dan dat ik

Mijzelf verlaag tot het miskennen van mijn rang.

Ik stel met nadruk dat alleen verdienste liefde

Behoort te wekken in een rechtgeaarde ziel;

En als mijn hartstocht al zou talen naar excuses.

Dan zijn daar duizenden beroemde voorbeelden;

Maar 'k volg ze niet als ze mijn reputatie schaden:

De prikkeling der zinnen breekt mijn geestkracht niet;

Als koningsdochter huïdig ik nog steeds het standpunt:

100 Dat niemand anders dan een vorst mij waardig is.

Zodra ik dan ook inzag dat mijn hart geen weerstand

Kon bieden; schonk ik weg wat ik niet nemen dorst.

'k Bracht in mijn plaats Jimena in zijn ban, ontvonkte

Hun liefdevuur opdat het mijne doven zou.

Verwonder je dus niet meer als ik in mijn hartzeer

Reikhalzend uitzie naar hun echtverbintenis:

Je ziet dat heel mijn zielerust thans daarvan afhangt.

Als liefde leeft van hoop, dan sterft zij zonder haar:

Het is een vuur dat uitdooft bij gebrek aan voedsel:

110 En ondanks 't wrede juk van mijn ellendig lot.

Is als Rodrigo nu Jimena's echtgenoot wordt.

Voorgoed mijn hoop gestorven, en mijn ziel geheeld.  
Intussen plaagt mij een onmetelijke kwelling:  
Ik mag Rodrigo töt die bruiloft liefhebben:  
Ik tracht hem uit mijn hart te bannen, maar ik doe dat  
Met spijt: ziedaar de kern van mijn ontredde ring.  
Tot mijn verdriet moet ik ervaren dat de liefde  
Mij dwingt te smachten naar degen die ik versmaad:  
Ik voel mijzelf ten prooi aan innerlijke tweestrijd:  
120 Ik houd het hoofd koel, maar 't hart staat in vuur en vlam:  
Dat huwelijk wordt mij fataal, 'k vrees en ik wens het:  
'k Durf niet op meer te hopen dan op halve vreugd.  
'k Hecht zo zeer aan mijn liefde én mijn reputatie.  
Dat 't -huwelijk of niet- mijn wisse dood zal zijn.

#### LEONOR

Mevrouw, het enige wat ik hierop kan zeggen.  
Is dat ik nu toch ben begaan met uw verdriet:  
Daarstraks verweet ik 't u, nu wil ik u beklagen:  
Maar daar u tegen de bekoring en 't geweld  
Van een zo zoet en vlijmend kwaad verbeterd strijd voert,  
130 De aanval afslaat, de verleiding weerstand biedt,  
Zult u uw tegenwoordigheid van geest herwinnen.  
Vertrouw dus op uw kracht, op wat de toekomst brengt.  
Vertrouwt u op de hemel: die is te rechtvaardig  
Om toe te staan dat deugd zo lang gefolterd wordt.

#### DE INFANTE

Het is mijn zoetste hoop dat ik van hoop beroofd word.

#### DE PAGE

Jimena maakt haar opwachting, op uw bevel.

DE INFANTE (tot Leonor)

Houd jij haar in die gaanderij daarginds gezelschap.

LEONOR

Maar wilt u dan verzonken blijven in gepeins?

DE INFANTE

Nee, ik wil slechts wat tijd om, ondanks mijn ellende,

140 De rust te laten weerkeren op mijn gezicht.

Ik volg. Gerechte hemel, die ik bid om redding.

Beteugel eindelijk het kwaad dat mij beheerst:

Verzeker thans mijn rust, verzeker mijn prestige.

'k Zoek mijn geluk in het geluk van anderen:

Dat huwelijk is voor ons alle drie belangrijk:

Bespoedig het, ofwel verleen mijn geest meer kracht.

De echtverbintenis van deze twee betekent

't Verbreken van mijn ketenen, 't eind van mijn pijn.

Maar 'k draal te lang: ik zal Jimena nu ontvangen.

150 Opdat ons onderhoud mijn smart verlichten zal.

scène 3: DE GRAAF, DON DIEGO

DE GRAAF

U hebt gewonnen dus, de voorkeur van de Koning

Verheft u tot een rang die ik slechts waardig was:

Hij wijst u aan als gouverneur van onze kroonprins.

DON DIEGO

Het eerbetoon dat hij aan mijn familie brengt.  
Toont zonneklaar dat hij rechtvaardig is en dat hij  
De diensten die men hem destijds bewees beloont.

DE GRAAF

Hoe groot een koning is, hij is gelijk wij allen:  
Ook hij kan zich vergissen zoals ieder mens:  
En 't hele hof beseft na deze keuze dat hij  
160 De diensten die men thans bewijst slecht honoreert.

DON DIEGO

Zijn keuze ergert u, maar zwijgen wij daarover:  
Naast mijn verdienste speelt zijn voorkeur ook een rol:  
De absolute macht is men 't respect verschuldigd  
Niet te ontleden wat een koning heeft beschikt.  
Vergroot u nog de eer die hij mij heeft bewezen:  
Laat een gewijde band mijn huis en dat van u  
Verbinden: ik heb slechts één zoon, u slechts één dochter:  
Hun huwelijk scheidt meer dan vriendschap tussen ons:  
Bewijs ons deze gunst, aanvaard mijn zoon als schoonzoon.

DE GRAAF

170 Uw schone zoon zal aanspraak maken op veel meer:  
Die nieuwe status van u zal er ongetwijfeld  
Toe leiden dat hij nu pretenties krijgt. Vooruit,  
Mijnheer, weest u de gouverneur van onze kroonprins:  
Leer hem hoe men aan een gewest zijn wil oplegt.  
Hoe men het volk doet sidderen, de goede burgers  
Aan zich verknocht houdt, en de slechte schrik aanjaagt.  
Voegt u bij deze kwaliteiten die van veldheer:

Leer hem om zich te wennen aan ontberingen,  
Om uit te blinken in de omgang met de wapens,  
180 Te paard te blijven dagenlang en nachtenlang,  
Te rusten in gevechtstenuue, een stad te nemen,  
'n Gewonnen veldslag slechts te danken aan zichzelf,  
Wees hem tot voorbeeld op het pad naar de volmaaktheid,  
En breng daarbij de theorie zelf in praktijk.

#### DON DIEGO

't Is onderricht genoeg als hij -al wekt 't zijn afgunst-  
Mijn levensloop in de annalen lezen zal.  
Dan zal hij aan de hand van tal van wapenfeiten  
Ontdekken hoe men volkeren bedwingen moet,  
Een aanval uit moet voeren, 'n leger op moet stellen,  
190 En hoe hij in de strijd zijn roem moet vestigen.

#### DE GRAAF

Een levend voorbeeld is gewoonlijk effectiever,  
Een prins leert zijn verplichtingen slecht uit een boek.  
En wat volbracht u welbeschouwd in al die jaren  
Wat 'k niet zou kunnen evenaren in één dag?  
Zo u toen dapper was, ik ben het tegenwoordig.  
Want mijn arm is de sterkste steun van 't koninkrijk.  
Granada, Aragon, schrik heerst waar dit zwaard fonkelt:  
Mijn naam geldt als een schild voor heel Castilië:  
Was ik er niet, dan boog u weldra voor een ander  
200 Regime en zou uw vijand weldra koning zijn.  
Mijn roem stijgt met de dag, met 't ogenblik, en stapelt  
Trofeeën op trofee, triomfen op triomf:  
De Prins kon aan mijn zijde, onder de beschutting  
Van mijn arm al zijn moed beproeven in de strijd.

Mij gadeslaand zou hij dan leren overwinnen:

Begerig om aan de verwachting te voldoen.

Zou hij dan zien...

DON DIEGO

U dient de Koning goed, ik weet het:

Ik zag u strijden en bevelen onder mijn

Gezag. En toen de ouderdom mijn ledematen

210 Verstijfd had, heeft uw uitgelezen krijgstalant

Mij goed vervangen. Om het in het kort te zeggen:

U bent in onze dagen wat ik vroeger was.

Toch ziet u dat op 't punt van onze competitie

Een koning enig onderscheid maakt tussen ons.

DE GRAAF

U bent gaan strijken met het ambt dat mij slechts toekwam.

DON DIEGO

Degene die het van u won kwam het meer toe.

DE GRAAF

Wie er het meest geschikt voor is, is het 't meest waardig.

DON DIEGO

Het zegt genoeg als men ervoor wordt gepasseerd.

DE GRAAF

Als oude hoveling kreeg u het door gekonkel.

DON DIEGO

220 Alleen door mijn voortreffelijke staat van dienst.

DE GRAAF

De Koning eert uw hoge leeftijd, laat ons wel zijn.

DON DIEGO

De Koning gaat alleen maar af op dapperheid.

DE GRAAF

In dat geval was hij die eer aan mij verschuldigd.

DON DIEGO

Maar wie die niet verwierf, verdiende die ook niet.

DE GRAAF

Verdiende die ook niet? Ik?

DON DIEGO

U.

DE GRAAF

Jouw onbeschaamdheid.

Brutale grijsaard, zet ik je terstond betaald.

*(Hij geeft hem een oorveeg.)*

DON DIEGO *(trekt zijn zwaard)*,

Ga door, en neem mijn leven na die smaad, de eerste  
Die mijn familie tot nog toe getroffen heeft.

DE GRAAF

En wat dacht je te doen met zoveel krachteloosheid?

DON DIEGO

230 O God! Waarom moet ik tot zwakheid zijn gedoemd!

DE GRAAF

Ik sla je 't zwaard uit handen: maar je moet niet denken

Dat ik die schamele trofee zal oprapen.

Vaarwel, en zorg ervoor dat -ook al wekt 't zijn afgunst-

De prins je levensloop in de annalen leest.  
De afstraffing van je beledigende woorden  
Is daarin wat men noemt een hoofdstuk op zichzelf.

scène 4: DON DIEGO

DON DIEGO

O woede! Wanhoop! O vervloekte last van jaren!  
Heb ik zo lang geleefd alleen voor deze smaad?  
En ben ik in het krijsbedrijf vergrijsd uitsluitend  
240 Om al die lauweren op slag verwelkt te zien?  
Mijn arm, met diep ontzag bewonderd door heel Spanje,  
Mijn arm, zo dikwijls de behoeder van dit Rijk,  
Zo dikwijls pijler van de troon van onze koning,  
Laat mij dus in de steek en weigert mij nu dienst?  
O pijnlijke herinnering aan oude glorie!  
O levenswerk dat in één dag wordt weggevaagd!  
O nieuwe waardigheid die mijn geluk verbrijzelt!  
O eer die van verheven hoogte zo diep valt!  
Moet ik de Graaf dan over mij zien zegepralen.  
250 En sterven zonder wraak, of leven met een smet?  
Graaf, jij kunt nu van onze prins de gouverneur zijn:  
Die status past een man wiens eer vertrapt is niet:  
Jouw trots en afgunst maken mij er door die krenking,  
Ondanks de keuze van de Vorst, onwaardig voor,  
En jij, zwaard, roemrucht werktuig van mijn heldendaden,  
Maar nu voor een stram lichaam nutteloze sier,